

DECIZII DE ÎNDRUMARE

în vederea aplicării unitare a legilor
în activitatea de judecată, potrivit art. 35 pct. 2
din Legea nr. 58/1968¹
pentru organizarea judecătorească,
pronunțate de fostul Tribunal Suprem
în perioada 1968 – 1987 în materie penală
și procesual penală

¹ **Lege nr. 58 din 26/12/1968** pentru organizarea judecătorească, publicată în Buletinul Oficial nr. 169 din 27/12/1968, intrată în vigoare: 01/01/1969

Art. 35. – Tribunalul Suprem are următoarele atribuții:

1. Exerciță controlul general asupra activității de judecată a tuturor tribunalelor și judecătorilor, prin:

a) judecarea recursurilor extraordinare, de competența sa, declarate de ministrul justiției sau procurorul general împotriva hotărârilor judecătorești definitive;

b) judecarea recursurilor declarate împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de tribunalele județene, Tribunalul municipiului București și tribunalele militare teritoriale, precum și împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de secțiile Tribunalului Suprem;

c) studierea practicii judiciare a tribunalelor și judecătorilor și luarea măsurilor ce s-ar învedera necesare potrivit art. 36 pct. 2 lit. b), c) și d).

2. Emite decizii de îndrumare, în vederea aplicării unitare a legilor în activitatea de judecată.

3. Judecă în primă instanță pricinile date prin lege în competența sa.

4. Judecă orice alte cereri pe care legea i le dă în competență.

Art. 36. – În vederea aplicării dispozițiilor art. 35 pct. 1 lit. c) și pct. 2:

1. președintele Tribunalului Suprem, de acord cu ministrul justiției, poate invita pe președinții tribunalelor județene, președintele Tribunalului municipiului București și președinții tribunalelor militare teritoriale la consfătuiri, în cadrul cărora aceștia să prezinte, în fața plenului, informații asupra activității de judecată a instanțelor, îndeosebi în legătură cu aplicarea unitară a legii, precum și cu orice alte probleme de practică judiciară.

2. președintele Tribunalului Suprem poate dispune ca membri ai Tribunalului Suprem să studieze, la sediul instanțelor, practica judiciară.

În îndeplinirea acestei dispoziții, membrii Tribunalului Suprem pot:

a) să examineze hotărârile judecătorești definitive, lucrările de generalizare a practicii judiciare, precum și datele referitoare la starea infracțională și la alte aspecte din activitatea instanțelor;

b) să se informeze asupra problemelor privind aplicarea corectă și unitară a legii, rezultate din hotărârile judecătorești definitive, făcând cunoscută practica Tribunalului Suprem;

c) să constate dacă în activitatea instanțelor s-au pronunțat hotărâri definitive ori s-au învederat situații care justifică propuneri de îmbunătățire a legislației;

d) să constate cazuri de aplicare neunitară a legii, care fac necesară emiterea unor decizii de îndrumare.

Art. 37. – Ședințele Tribunalului Suprem în plenul său au loc cu participarea tuturor membrilor tribunalului, iar în caz de împiedicare a unora dintre aceștia, cu participarea a cel puțin jumătate din numărul membrilor fiecărei secții și întotdeauna cu un număr de membri fără soț.

Plenul Tribunalului Suprem este prezidat de președintele Tribunalului Suprem, iar în caz de împiedicare, de unul dintre vicepreședinți, desemnat de acesta.

Art. 38. – În vederea emiterii deciziilor de îndrumare, Tribunalul Suprem se întrunește, în plenul său, cel puțin o dată la 3 luni.

În ședințele prevăzute în alineatul precedent pun concluzii ministrul justiției și procurorul general.

1969

1. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 4 din 5 iunie 1969 cu privire la (...) efectele circumstanțelor atenuante în situația în care până la rămânerea definitivă a hotărârii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă cu minimul special mai redus (...)

2. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 8 din 21 august 1969 cu privire la aplicarea unor dispoziții referitoare la reabilitare

1970

1. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 1 din 28 martie 1970 cu privire la încadrarea juridică a faptei de a plăsmui un înscris oficial

2. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 2 din 28 martie 1970 cu privire la competența instanței penale, investită cu judecarea infracțiunii de furt a unui vehicul cu scopul de a-l folosi pe nedrept, de a soluționa acțiunea civilă având ca obiect pretenții la acoperirea pagubei produse prin avarierea vehiculului sustras;

3. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 3 din 28 martie 1970 cu privire la aplicarea prevederilor art. 209 lit. e) C.p. referitoare la furtul comis în timpul nopții

4. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 4 din 28 mai 1970 cu privire la corecta încadrare a omorului și tentativei de omor a două sau mai multe persoane

1971

1. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 8 din 21 decembrie 1971 cu privire la aplicarea prevederilor art. 210 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968)

2. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 9 din 21 decembrie 1971 cu privire la corecta încadrare juridică a faptelor de înșelăciune săvârșite prin uz de fals

1972

1. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 1 din 2 martie 1972 cu privire la corecta încadrare a unor fapte săvârșite de funcționari sau alți salariați cu atribuții de conducători auto, prin care cauzează pagube avutului (...)

2. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 2 din 23 martie 1972 cu privire la unele probleme referitoare la modul de stabilire a despăgubirilor, precum și la plata dobânzilor și majorărilor legale în cazul pagubelor produse prin infracțiuni

3. Decizia de îndrumarea Plenului Tribunalului Suprem nr. 5 din 4 mai 1972 cu privire la caracterul continuat al infracțiunii de înșelăciune (...) săvârșită prin diferite modalități, în cazul în care folosul material injust constă în încasarea unor sume de bani în mod periodic

4. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 9 din 16 decembrie 1972 cu privire la unele probleme referitoare la soluționarea cauzelor penale cu minori

1973

1. **Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 3 din 7 aprilie 1973** cu privire la modul de soluționare a unor probleme ivite în aplicarea dispozițiilor legale referitoare la măsurile de siguranță ale internării medicale și confiscării speciale

2. **Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 8 din 17 noiembrie 1973** cu privire la competența instanței penale învestită cu judecarea unei infracțiuni împotriva integrității corporale, comisă din culpă de un conducător auto, de a soluționa și acțiunea civilă a persoanei vătămate, având ca obiect despăgubiri pentru degradarea bunurilor acesteia

1974

1. **Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 6 din 7 decembrie 1974** cu privire la încadrarea juridică a faptelor de vătămare corporală prin care s-a pus în primejdie viața unei persoane

1976

1. **Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 2 din 3 aprilie 1976** cu privire la infracțiunea de pruncucidere

1986

1. **Decizia de îndrumarea Plenului Tribunalului Suprem nr. 1 din 27 decembrie 1986** cu privire la aplicarea dispozițiilor din Legea nr. 3/1978 privind asigurarea sănătății populației, referitor la plata cheltuielilor necesitate de asistența medicală acordată persoanelor a căror sănătate a fost vătămată prin fapta altor persoane

1987

1. **Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 1 din 20 iunie 1987** cu privire la data când infracțiunea se consideră săvârșită și la efectele juridice pe care le produc infracțiunile continue și continuate în timpul cât durează săvârșirea lor

1969

- 1. Efectele circumstanțelor atenuante**
- 2. Reabilitare**

1. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 4 din 5 iunie 1969 cu privire la: (...) efectele circumstanțelor atenuante în situația în care până la rămânerea definitivă a hotărârii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă cu minimul special mai redus(...)

1. (...)dacă nu există și recurs în defavoare declarat de procuror sau recurs al părții vătămate în cauzele în care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă – nu poate înlătura circumstanțele atenuante stabilite în favoarea condamnatului de prima instanță și nu poate menține pedeapsa aplicată pe motiv că legea nouă, intervenită după pronunțarea sentinței, prevede pentru infracțiunea săvârșită o pedeapsă al cărei minim special este inferior minimului special din legea anterioară.

Într-o atare situație se va reduce pedeapsa sub minimul special stabilit prin legea nouă.

(...)

În cadrul unui concurs de legi penale în timp, condamnarea unui infractor cu aplicarea dispozițiilor legale referitoare la circumstanțele atenuante este mai favorabilă decât cea pronunțată fără a se fi reținut existența unor asemenea circumstanțe, chiar dacă quantumul pedepsei este același, deoarece în prima situație se recunoaște implicit că fapta sau făptuitorul, ori fapta și infractorul, prezintă un grad de pericol social mai redus.

Instanța este obligată ca odată ce reține existența unor circumstanțe atenuante, să le dea o anumită eficiență în individualizarea pedepsei și anume să reducă pedeapsa prevăzută de lege sub minimul special.

În cazul în care prima instanță a constatat că atare împrejurări referitoare la faptă sau la înfăptuitor există și, dându-le eficiența legală, a stabilit o pedeapsă sub minimul special, instanța investită numai cu recursul inculpatului nu poate înlătura circumstanțele atenuante recunoscute de prima instanță deoarece(...) s-ar crea o situație mai grea pentru partea care a declarat recurs. Împrejurarea că după pronunțarea sentinței a intervenit o lege care prevede pentru aceeași faptă o pedeapsă al cărei minim este inferior celui prevăzut de legea anterioară nu este de natură a schimba principiul neagrării situației în propriul recurs.

Admițând recursul inculpatului instanța este deci obligată să reducă pedeapsa sub minimul special prevăzut de legea nouă, dacă nu există și recurs în defavoare declarat de procuror, sau recurs al părții vătămate în cauzele în care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă.

2. Decizia de îndrumare a Plenului Tribunalului Suprem nr. 8 din 21 august 1969 cu privire la aplicarea unor dispoziții referitoare la reabilitare¹

Pentru asigurarea unei practici judiciare unitare, Plenul Tribunalului Suprem, în baza art. 97 din Constituție și a art. 35 alin. (2) din Legea nr. 58 din 27 decembrie 1968 pentru organizarea judecătorească, decide să dea instanțelor următoarele îndrumări:

1. Reiterarea unei cereri de reabilitare care a fost respinsă înainte de 1 ianuarie 1969 pentru motive de oportunitate, se poate face oricând, dispozițiile art. 138 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968)² referindu-se numai la cererile de reabilitare respinse pentru neîndeplinirea vreuneia dintre condițiile prevăzute în art. 137 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968)

(...)4. Cererea unei persoane de a se constata judecătorește intervenirea reabilitării sale de drept este admisibilă. Hotărârea prin care se admite o astfel de cerere nu are caracter constitutiv de drepturi și nu schimbă natura juridică a reabilitării de drept.

¹ Publicată în *Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1969*, Ed. Științifică, București 1970, pp. 63-70; în material reabilitării, respectiv calea de atac ordinară ce poate fi exercitată împotriva sentințelor având ca obiect reabilitarea, pronunțate înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 356/2006, cât și ulterior acesteia, s-a pronunțat și Înalta Curte de Casație și Justiție prin decizia nr. XXXIV din 7 mai 2007 (M. Of. nr. 764/2007), în recurs în interesul legii cât și prin decizia nr. LXXXIII (83) din 10 decembrie 2007.

² Conform Codului penal din 1968, în forma în vigoare la data pronunțării deciziei articolele aveau următorul conținut:

Art. 134 alin. (1) Cod penal. **Reabilitarea de drept.** Reabilitarea are loc de drept în cazul condamnării la amendă sau la pedeapsa închisorii care nu depășește un an, dacă în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârșit nici o altă infracțiune.

Art. 137 Cod penal. **Condițiile reabilitării judecătorești**

Cererea de reabilitare judecătorească se admite dacă cel condamnat întrunește următoarele condiții:

- a) nu a suferit o nouă condamnare în intervalul prevăzut în art. 135;
- b) își are asigurată existența prin muncă sau prin alte mijloace oneste, precum și în cazul când are vârsta de a fi pensionat sau este incapabil de muncă;
- c) a avut o bună conduită;
- d) a achitat în întregime cheltuielile de judecată și despăgubirile civile la plata cărora a fost obligat, afară de cazul când partea vătămată a renunțat la despăgubiri, sau când instanța constată că cel condamnat și-a îndeplinit în mod regulat obligațiile privitoare la dispozițiile civile din hotărârea de condamnare.

Când instanța constată că nu este îndeplinită condiția de la lit. d), dar aceasta nu se datorește relei-voințe a condamnatului, poate dispune reabilitarea.

Art. 138 Cod penal. **Reînnoirea cererii de reabilitare**

În caz de respingere a cererii de reabilitare, nu se poate face o nouă cerere decât după un termen de 3 ani, în cazul condamnării la pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, după un termen de 2 ani în cazul condamnării la pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani și după un termen de un an în celelalte cazuri; aceste termene se socotesc de la data respingerii cererii.

Condițiile arătate în art. 137 trebuie să fie îndeplinite și pentru intervalul de timp care a precedat noua cerere.

Când respingerea cererii se bazează pe lipsă de forme, ea poate fi reînnoită potrivit dispozițiilor Codului de procedură penală.

5.(...), instanța va admite cererea de reabilitare judecătorească numai dacă pentru toate condamnările sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege, cu această ocazie putând constata și intervenirea reabilitării de drept pentru condamnările care îndeplinesc toate cerințele prevăzute de art. 134 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) Această constatare apare însă în lipsită de interes în cazul respingerii cererii de reabilitare judecătorească.

Art. 137 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) stabilește condițiile de fond necesare pentru admiterea unei cereri de reabilitare. Aceste condiții trebuie îndeplinite cumulativ, lipsa uneia singure atrăgând respingerea cererii de reabilitare.

De aceea, neîndeplinirea uneia dintre ele determină respingerea cererii de reabilitare și prelungirea termenului prevăzut de art. 135 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) prin interzicerea reînnoirii cererii de reabilitare înainte de împlinirea termenului prevăzut de art. 138 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968)

În afară de aceste condiții, o cerere de reabilitare trebuie să întrunească și condițiile, expres și limitativ arătate în art. 495 și 497 C. pr. pen. din 1968 Lipsa acestora nu duce însă la prelungirea termenului, ci, așa cum se arată în art. 497 alin. ultim C. pr. pen. din 1968, după îndeplinirea lor poate fi făcută oricând o nouă cerere.

În reglementarea actuală a instituției reabilitării aprecierea oportunității nu figurează în nici un text din Codul penal și de procedură penală.

Ca atare, o cerere de reabilitare respinsă ca inoportună sub regimul Codului penal anterior, poate fi reînnoită oricând, deoarece dispozițiile art. 138 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968), fixând anumite termene după expirarea cărora o cerere de reabilitare respinsă poate fi repetată, se referă numai la cererile de reabilitare respinse pentru neîndeplinirea vreuneia din condițiile expres prevăzute în art. 137 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) printre care nu figurează și oportunitatea.

(...)5. Unele instanțe au considerat că în cazul în care o persoană a fost condamnată, în mod succesiv, la mai multe pedepse, reabilitarea de drept va opera pentru condamnările ce nu depășesc 1 an închisoare și care au fost pronunțate pentru alte infracțiuni decât cele contra avutului obștesc, dacă în decurs de 3 ani de la executarea ultimei condamnări sau de la data când aceasta s-a prescris, condamnatul nu a mai săvârșit nici o altă infracțiune.

Alte instanțe au hotărât că reabilitarea de drept nu mai operează în cazul în care în termenul de 3 ani prevăzuți de art. 134 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) condamnatul a mai săvârșit o nouă infracțiune – nici chiar după trecerea unui nou termen de 3 ani de la ultima condamnare – și că, în aceste situații reabilitarea nu va putea fi obținută – pentru condamnările respective – decât pe cale judecătorească.

Ultima soluție este cea legală.

Potrivit prevederilor art. 134 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) reabilitarea are loc de drept pentru anumite condamnări, limitativ indicate de acest text și anume pentru condamnări la amendă sau la pedeapsa închisorii care nu depășește un an, pronunțate pentru alte infracțiuni decât cele contra avutului obștesc și dacă în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârșit nici o altă infracțiune.

Termenul de 3 ani se socotește, așa cum se arată în art. 136 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968), de la data când a luat sfârșit executarea pedepsei principale sau de la data când aceasta s-a prescris, iar pentru cei condamnați la pedeapsa cu amendă termenul curge din momentul în care amenda a fost achitată sau executarea ei s-a

stins în alt mod, precizând-se că în caz de grațiere termenul curge de la data actului de grațiere.

Așadar, reabilitarea de drept nu poate avea loc decât dacă în termenul de 3 ani – prevăzut de art. 134 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) – condamnatul nu a mai săvârșit o altă infracțiune.

Acest termen curge de la data precizată prin art. 136 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) – sfârșitul executării pedepsei – și nu poate fi nici suspendat, nici întrerupt și deci nici reînceput de la o altă dată, deoarece nici o dispoziție legală nu permite acest lucru.

Ca atare, dacă în decursul acestui termen – fix și neîntrerupt – condamnatul a mai săvârșit o altă infracțiune, reabilitarea de drept nu va mai avea loc, deoarece unica condiție cerută de lege și anume aceea a nesăvârșirii altei infracțiuni în timpul prevăzut de art. 134 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968), nu a fost și nici nu va mai putea fi îndeplinită.

Această împrejurare nu exclude însă dreptul celui condamnat de a cere reabilitarea, deoarece această posibilitate trebuie să aibă orice persoană care după executarea unei pedepse dă dovadă de îndreptare și îndeplinire, în același timp, și a celorlalte condiții cerute de lege.

Reabilitarea, în cazurile arătate, nemaivând loc de drept, ea va putea fi cerută pe cale judecătorească.

Este adevărat că art. 135 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968), în care sunt indicate termenele ce trebuie să treacă de la executarea pedepsei pentru ca cel condamnat să poată cere reabilitarea, nu prevede expres și cazul celor condamnați la pedepse până la un an închisoare pentru alte infracțiuni decât cele îndreptate contra avutului obștesc și pentru care nu operează reabilitarea de drept. Cu toate acestea, pe cale de interpretare analogică se impune concluzia că cererea de reabilitare pentru aceste condamnări urmează a se introduce în termenul cel mai scurt dintre cele prevăzute de art. 135 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968)

(...) Aceasta presupune însă ca pentru obținerea reabilitării să fie îndeplinite condițiile cu privire la toate condamnările, deoarece din dispozițiile art. 135 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) rezultă că ceea ce se reabilitează judecătorește nu este fapta sau condamnarea ci condamnatul, același principiu fiind valabil și cu privire la reabilitarea de drept. Ca atare reabilitarea nu poate fi cerută separat pentru fiecare condamnare în parte, deoarece în această situație s-ar priva instanța investită cu soluționarea cererii de reabilitare judecătorească de posibilitatea aprecierii îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege pentru acordarea acesteia, printre care este și aceea a bunei comportări ce trebuie să fie apreciată în ansamblu în raport de toată activitatea condamnatului pe perioada de timp prevăzută de lege.

Instanța trebuie să aibă în vedere toate condamnările pentru că numai în funcție de acestea poate verifica dacă sunt îndeplinite și condițiile privitoare la termenele prevăzute de art. 135 C. pen. (n.n. Codul penal din 1968) În această situație reabilitarea nu s-ar putea acorda condamnatului numai în raport de unele infracțiuni săvârșite de acesta, iar în raport de altele să-i fie refuzată. Această soluție nu ar avea nici o eficiență practică și nici nu ar fi conformă cu legea, deoarece reabilitarea privește persoana condamnatului.

1970

1. Fals în înscrisuri oficiale
2. Acțiunea civilă
3. Furtul comis în timpul nopții
4. Omorul și tentativa de omor